

MONEDE SPANIOLE DESCOPERITE ÎN DOBROGEA

Ana-Maria Velter
Gabriel Custurea

În cursul secolelor XVI – XVII-lea pe piața Țărilor Române au circulat atât monede de aur, cât și monede mărunte: poloneze, maghiare și otomane. Dar, puternica devalorizare a monedei divizionare a condus, începând cu ultimul pătrar al veacului al XVI-lea, la sporirea tot mai accentuată în circulația monetară a rolului monedelor din argint cu valoare ridicată, de tipul talerului. În secolul al XVII-lea economia românească, cu precădere din Țara Românească și Moldova, sub directa înrăurire a dezvoltării pieții bănești, a fost puternic influențată de circulația talerilor, mai ales a celor din Provinciile Unite ale Țărilor de Jos, în principal a talerilor-leu și a realilor spanioli. Despre circulația talerilor am avut prilejul să vorbim în mai multe rânduri¹. De data aceasta ne vom opri asupra unor aspecte privind pătrunderea și circulația monedelor spaniole în țările române în veacurile XVI – XVIII. Baza discuției noastre o formează monedele spaniole aflate în colecția Cabinetului Numismatic al Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța.

Monedele spaniole din colecția muzeului constănțean sunt reprezentate de șase exemplare ce alcătuiau o salbă și de încă 13 monede descoperite izolat pe teritoriul Dobrogei. Piese provenite de la salbă sunt emisiuni de 2 reali din secolul al XVIII-lea, bătute în numele lui Carol III de Austria (2) și al lui Felipé V (4). Menționăm că în afara perforației de la salbă cele șase exemplare sunt aproape necirculate. În ceea ce privește cele 13 monede descoperite pe teritoriul Dobrogei, ele sunt: 4 reali (1) – Felipé II; 1 real (1) și 4 reali (1) – Felipé II sau Felipé III; 4 reali (1) – Felipé III; 4 reali (1) – Felipé III sau Felipé IV; 2 reali (1) – Felipé IV; 2 reali (1) și 4 reali (1) – secolele XVI – XVII (epoca Felipé II – Felipé IV); 2 reali (2) și 1 real (1) – Felipé V; 2 reali (1) – Carlos III și 8 reali (1) – Carlos IV. Dăm mai jos catalogul monedelor din colecția Cabinetului Numismatic al Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța.

CATALOG

Felipé II (1556 – 1598)

1. 4 reali 1556 – 1598; Spania – Granada / G-A (Alonso de Valladolid).
D: 29 × 32; G: 13,33; ax: 12; inv. 31203.
Stare de conservare: satisfăcătoare;
Loc descoperire: *passim*, Dobrogea.
Bibliografie: Pellicer I Brú, 100, tip. nr. 250.

3. 4 reali 1556 – 1621; Spania – Sevilla ? / S ?
D: 30 × 32; G: 11,10; ax: 7; inv. 51237.
Stare de conservare: satisfăcătoare.
Loc descoperire: Isaccea, jud. Tulcea.
Bibliografie: Pellicer I Brú, 105 – 107, 154 – 157.

Felipé II sau Felipé III (1556 – 1621)

2. 1 real 1556 – 1614; Mexic / M-F.
D: 23; G: 3,28; ax: 7; inv. 31209.
Stare de conservare: satisfăcătoare, perforată.
Loc descoperire: Vadu, jud. Constanța.
Bibliografie: Pellicer I Brú, 117, 161 – 162.

Felipé II – Felipé IV (1556 – 1665)

4. 4 reali 1556 – 1665; Atelier – ?
D: 29 × 32; G: 19,58; ax: 12; inv. 31208.
Stare de conservare: nesatisfăcătoare
Loc descoperire: Vadu, jud. Constanța.
Bibliografie: Pellicer I Brú, tip general 99.

¹ Știrbu, Velter, Păunescu 1990, 169 – 171; Știrbu, Velter 1992, 403; Știrbu, Velter 1993, 47 – 50; Știrbu, Velter 1994, 347 – 348; Știrbu, Velter 1996, 8 – 9; Știrbu, Velter 2000.

5. 2 reali 1556 – 1665; Atelier – ?
D: 23 × 27; G: 5,67; ax: 11; inv. 31646.
Stare de conservare: nesatisfăcătoare.
Loc descoperire: *passim*, Dobrogea.
Bibliografie: Pellicer I Brú, tip general 99.

Felipé III (1598 – 1621)

6. 4 reali 1598 – 1618; Peru – Potosi / P, R.
D: 27 × 29; G: 10,51; ax: ?; inv. 31182.
Stare de conservare: satisfăcătoare.
Loc descoperire: Cernavodă, jud. Constanța.
Bibliografie: Pellicer I Brú, 162, 164.

Felipé III sau Felipé IV (1598 – 1665)

7. 4 reali 1598 – 1665; Spania – Sevilla / S.
D: 29 × 31; G: 10,80; ax: 6; inv. 31648.
Stare de conservare: satisfăcătoare.
Loc descoperire: *passim*, Dobrogea.
Bibliografie: Pellicer I Brú, 154 – 157, 184 – 185.

Felipé IV (1621 – 1665)

8. 2 reali 1632; Spania – Toledo / T-P.
D: 20; G: 6,18; ax: 12; inv. 31181.
Stare de conservare: satisfăcătoare.
Loc descoperire: Cernavodă, jud. Constanța.
Bibliografie: Pellicer I Brú, 186, nr. 782.

Felipé V (1700 – 1724 – 1746)

9. 2 reali 1718; Spania – Segovia.
D: 24 × 25; G: 4,69; ax: 12; inv. 62089.
Stare de conservare: bună, perforată.
Loc descoperire: ? (salbă).
Bibliografie: Pellicer I Brú, 276.

10. 2 reali 1724; Spania – Sevilla / J.
D: 27; G: 6,18; ax: 12; inv. 62090.
Stare de conservare: bună, perforată.
Loc descoperire: ? (salbă).
Bibliografie: Pellicer I Brú, 277 – 279.

11. 2 reali 1725; Spania – Sevilla / J.
D: 25 × 26; G: 5,55; ax: 12; inv. 62087.
Stare de conservare: bună, perforată.
Loc de descoperire: ? (salbă).
Bibliografie: Pellicer I Brú, 277 – 279.

12. 2 reali 1725; Spania – Sevilla / J.
D: 27; G: 5,74; ax: 12; inv. 62086.
Stare de conservare: bună, perforată.
Loc de descoperire: ?, (salbă).
Bibliografie: Pellicer I Brú, 277 – 279.

13. 2 reali, 1722; Spania: Madrid / M-F.
D: 30; G: 4,60; ax: 12; inv. 31032.
Stare de conservare: satisfăcătoare.
Loc de descoperire: *passim*, Dobrogea.
Bibliografie: Pellicer I Brú, 276, nr. 1308.

14. 2 reali 1724; Spania – Sevilla / S-J.
D: 25; G: 4,80; ax: 12; inv. 31033.
Stare de conservare: bună, perforată.
Loc de descoperire: *passim*, Dobrogea.
Bibliografie: Pellicer I Brú, 272.

15. 1 real 1737; Spania – Sevilla / S-P (Pedro Remigio Gordillo).
D: 20; G: 2,64; ax: 12; inv. 54681.
Stare de conservare: bună, perforată.
Loc de descoperire: *passim*, Dobrogea.
Bibliografie: Pellicer I Brú, 278 – 279.

Carol III, arhiduce de Austria (1703 – 1714); pretendent

16. 2 reali 1708; Spania – Barcelona.
D: 26; G: 4,82; ax: 12; inv. 6209.
Stare de conservare: bună, perforată.
Loc de descoperire: ?, salbă.
Bibliografie: Nu apare în Pellicer I Brú; Engel, Serrure 494.

17. 2 reali 1711; Spania – Barcelona.
D: 26; G: 5,06; ax: 12; inv. 62088.
Stare de conservare: bună, perforată.
Loc de descoperire: ?, salbă.
Bibliografie: Nu apare în Pellicer I Brú; Engel, Serrure 494.

Carlos III (1759 – 1788)

18. 2 reali 1774; Peru – Potossi
D: 27; G: 5,32; ax: 12; inv. 54781.
Stare de conservare: satisfăcătoare.
Loc de descoperire: *passim*, Dobrogea.
Bibliografie: World Coins, 188/16.

Carlos IV (1788 – 1808)

19. 8 reali 1794; Peru – Lima / I, J (Ignacio Zenon Galvez și Juan Martinez de Roxas).
D: 37,5; G: 25,50; ax: 12; inv. 54686.
Stare de conservare: satisfăcătoare;
Loc de descoperire: *passim*, Dobrogea.
Bibliografie: Pellicer I Brú, 351; World Coins, 1462/69.

Începem analiza noastră cu cele șase monede provenite de la salbă². Din rândul acestora ne-au atras în mod deosebit atenția două exemplare. Ele sunt emisiuni spaniole bătute în numele pretendentului la tron – arhiducele Carol de Austria. Moartea regelui Carol II, în 1700, a deschis succesiunea la tronul Spaniei. Arhiducele Austriei, Carol, s-a numărat printre pretendenți. În anul 1703 Marea Alianță, formată din Austria, Anglia și Republica celor Șapte Provinciile Unite, l-a proclamat rege al Spaniei și suveran al Țărilor de Jos meridionale, sub numele de Carol III. Deși numirea nu a fost validată în Spania, rege fiind ales Felipé V (1700 – 1746), totuși Carol III a găsit un sprijin substanțial chiar și aici.

În regatul Castiliei a fost recunoscut drept suveran până în anul 1713. Atelierul monetar al orașului Barcelona, de pildă – oraș care i-a rămas fidel până în anul 1714 – a emis în perioada 1707 – 1714, în numele lui Carol III, piese de argint de 2 reali de tip castilian. În regatul de Aragon, unde pretendentul austriac nu a fost susținut decât un singur an, atelierul din Saragossa a emis un unic tip de monedă pentru Carol de Austria, în anul 1709. O perioadă mai îndelungată, din 1705 până în 1713, Carol III a beneficiat și de susținerea comitatului de Barcelona și a principatului de Catalonia. Regatul de Valencia l-a acceptat ca suveran numai între anii 1703 – 1707. Atelierul de aici a bătut în numele lui monede mărunte de argint, acestea fiind de fapt și ultimele emisiuni autonome ale regatului.

Cele două monede spaniole în cauză din colecția Muzeului din Constanța sunt emisiuni de 2 reali ale regatului Castiliei, bătute la Barcelona în stil castilian. Efervescența monetăriei castiliene a avut o bază solidă, la data respectivă potențialul economic al Castiliei fiind pe deplin stabilizat³, provincia fiind cea mai dezvoltată din întreg regatul spaniol.

Referitor la locul de proveniență al celor șase monede în discuție, nu suntem de părere că acestea au fost descoperite pe teritoriul țării noastre. Având în vedere tipurile monetare, emitenții acestor exemplare, starea lor de conservare, precum și faptul că provin de la o salbă, credem că nu greșim dacă socotim piesele respective aduse din alte teritorii, sub formă de bijuterie sau chiar ca simplu numerar.

*
*   *

În ceea ce privește monedele provenite din descoperiri izolate, observăm că cea mai mare parte a lor se încadrează în perioada secolelor XVI – XVII. Nominalele respective reflectă în mic emisiunile monetare spaniole din argint cu valoare ridicată ce se aflau în circulație pe piața țărilor române în acea epocă, ele fiind cele obișnuite pentru depozitele acumulate și ascunse în condițiile politico-economice ale primei jumătăți a secolului XVII, mai ales pentru teritoriul Dobrogei (vezi tezaurele de la Medgidia, jud. Constanța, Sulina⁴ și Babadag⁵, jud. Tulcea și Vadu⁶, jud. Constanța). În depozitele din secolele XVI – XVII ce conțin monede de argint cu valoare ridicată emisiunile regilor spanioli pentru Spania și colonii, pentru Țările de Jos spaniole, sau pentru regatul Neapoleului și al celor două Sicilii se regăsesc în modul următor: în Transilvania din 37 de tezaure cunoaștem 5 depozite⁷ care conțin și emisiuni pentru Țările de Jos spaniole; pentru Țara Românească, din 62 de descoperiri ce conțin monede cu valoare ridicată, realii sunt prezenți în 21 depozite⁸; pentru Moldova, din 58 de descoperiri, incluzând aici și pe cele din Basarabia, 19 conțin reali spanioli (7 în Moldova, 12 în Basarabia)⁹, iar pentru Dobrogea, socotind și monedele prezentate în lucrarea de față, cunoaștem până

² Salba, în totalitatea ei, cuprinde de fapt șapte monede: șase spaniole, prezentate de noi în lucrarea de față și o monedă austriacă: Carol VI, (1711 – 1740), 1/4 taler 1734, N-B (Baia Mare), 7,09 g, 33 mm, ax: 12, inv. 62092, Herinek, I, 1972, 269, nr. 620.

³ Wallerstein 1992, I, 7.

⁴ Oberländer-Târnoaveanu 1980, 512, nr. 192.

⁵ Velter, Costin 2000.

⁶ Informație de la S. Iosipescu și Cristina Anton-Manea, cărora le aducem mulțumirile noastre și pe această cale.

⁷ Tezaurele de la Călanul Mic, jud. Hunedoara, Cluj-Mănăștur-Galcer, jud. Cluj, Gurba, jud. Arad, Seleușul Mare, jud. Mureș, Zalău, jud. Sălaj.

⁸ Tezaurele de la Bradu, jud. Buzău, Braniște, jud. Mehedinți, București, Budești, jud. Vâlcea, Ciuperceii Noi, Drânic, jud. Dolj, Dridu-Snagov, jud. Ialomița, Găinești, jud. Dâmbovița, Pietrele, jud. Giurgiu, Piuca Petrii, Rasa, jud. Călărași, Rast, jud. Dolj, Săpoca, jud. Buzău, Stăvaru, jud. Olt, Târgoviște, jud. Dâmbovița, Urziceni I, jud. Ialomița, Vălenii de Munte, jud. Prahova, Vlădila, jud. Olt, Zimnicea I, Zimnicea II, Zlotești, jud. Teleorman.

⁹ Tezaurele de la Bucium, jud. Iași, Corod, jud. Galați, Hodora, jud. Iași, Iași – hotel Traian, Netezi, jud. Neamț, Tanacu II, jud. Vaslui, Vlădiceni, jud. Iași, Bălțata, raion Criuleni, Bleșteni-Volodiani, raion Edineț, Bolotino, raion Glodeni,

acum 19 descoperiri ce cuprind și reali¹⁰. Dintre acestea, tezaurul de la Vadu, jud. Constanța este depozitul cu cel mai mare număr de reali spanioli de la noi din țară. În ceea ce privește tipul de emisiuni, în Țara Românească și Dobrogea au pătruns emisiuni atât pentru Spania și colonii, cât și pentru Țările de Jos spaniole; în schimb în tezaurile din Transilvania și Basarabia există numai monede ale regilor spanioli pentru Țările de Jos spaniole (în depozitele din Moldova acest tip de emisiuni fiind majoritar). Nu este surprinzătoare această repartiție, având în vedere că rutele de pătrundere a realilor spanioli în țările române au fost în principal cele sudice – prin Balcani sau prin comerțul din Marea Neagră, pe de o parte, iar pe de altă parte prin nord, din Polonia. În Transilvania, principat care își avea propriile monede de argint cu valoare ridicată și ale cărei legături erau direcționate spre Europa Centrală, monedele Țărilor de Jos spaniole au pătruns împreună cu emisiunile Provinciilor Unite¹¹, ambele întâlnindu-se aici într-un număr modest.

Analiza compoziției tezaurilor din secolele XVI – XVII ce conțin reali spanioli ne-a relevat faptul că aceștia și-au făcut apariția în special în regiunile din sud, în Țara Românească și Dobrogea, spre sfârșitul secolului al XVI-lea¹². Majoritatea acestor emisiuni datează din veacul al XVII-lea. Din acest secol rolul lor în economia țărilor române a luat amploare. Realii sunt menționați în diferite convenții comerciale, în tranzacțiile mari, în dările către Poartă. Cele mai numeroase exemplare sunt emisiunile din perioada domniei lui Felipé III (1598 – 1621).

*

În descoperirile din România emisiunile Spaniei din veacul al XVIII-lea se regăsesc într-un număr redus¹³. Dacă în veacul anterior, al XVII-lea, realul spaniol a ocupat un loc bine definit în economia Țării Românești și Moldovei¹⁴, în secolul al XVIII-lea acest rol dispare. La baza acestui proces s-a aflat, în primul rând, noua configurație a economiei mondiale.

Cercetările specialiștilor în domeniul economiei mondiale au stabilit că, încă din fazele timpurii ale sistemului mondial modern – secolele XVI – XVIII – în economia mondială europeană, statele naționale au fost cele care au jucat rolul de agenți economici centrali. Începutul acestei perioade, veacul al XVI-lea, se caracterizează prin așa-numitele ere *eforturi imperiale*¹⁵, nu a statelor puternice. Uriașele eforturi ale monarhilor au fost direcționate în acest veac spre crearea unei economii mondiale moderne. Abia în secolul al XVIII-lea națiunile s-au afirmat ca state puternice, bine definite. Acest veac a adus cu sine o definitivă așezare a valorilor economice: avansul nord-vestului Europei și regresul estului și sudului Europei și, desigur, dominarea Americii¹⁶. În noul context, Spania este situată la periferia jocului economic. Este cunoscut faptul că în veacul al XVI-lea prima tentativă de a îngloba Europa și economia mondială într-un unic sistem imperial, într-un imperiu politic și economic mondial, au făcut-o Habsburgii sub Carol Quintul. Spania a jucat aici un rol de vârf coordonator bine determinat al efortului de obținere a supremației. Înfrântă, ea și-a pierdut treptat, până în secolul al XVIII-lea, nu numai imperiul său politic, dar și centralitatea economică. Una din explicațiile care au fost avansate în privința acestui fenomen este marea inabilitate a Spaniei de a crea un aparat de stat puternic, adecvat și corect construit¹⁷. Prosperitatea Spaniei nu a putut supraviețui restructurării sistemului mondial petrecut în veacul al XVII-lea. Din acest secol, în sfera sistemului economic mondial s-au impus două state din ce în ce mai prospere – Republica Olandeză și Anglia – ele devenind cu adevărat centrul acestui sistem în veacul următor. În aceste împrejurări monedele Spaniei au ajuns tot mai greu în Țările Române în secolul al XVIII-lea, cu atât mai puțin emisiunile sale mai rare.

Bravicea, raion Călărași, Carbolia, raion Vulcănești, Comrat, raion Comrat, Corjovo, raion Criuleni, Copăceni, raion Lazov, Dezghinje, raion Comrat, Lazovsk, raion Lazovsk, Lopatnic, raion Edineț, Trebișăuți, raion Briceani.

¹⁰ Tezaurile de la Babadag, jud. Tulcea, Medgidia, jud. Constanța, Vadu, jud. Constanța, precum și descoperirile izolate de la Isaccea și Sulina, jud. Tulcea, Vadu și Cernavodă, jud. Constanța și *passim*.

¹¹ Vezi în acest sens Știrbu, Velter 1993, 47 – 50.

¹² Știrbu, Velter, Păunescu 1990, 164; Știrbu, Velter 1994, 347 – 348; Știrbu, Velter 1996, 8.

¹³ Tezaurile de la Somușca, jud. Bacău, Ploscoș, jud. Cluj și Giurgiu-Piața Oinacu, jud. Giurgiu. (Informație pentru care îi aducem, și pe această cale, mulțumirile noastre colegului Aurel Vâlcu).

¹⁴ După cum este cunoscut, cantitatea mare de reali din Țara Românească i-a permis lui Constantin Șerban să trimită la Poartă, în afară de diferite daruri pentru obținerea confirmării domniei, suma de 450.000 de reali, proveniți din tezaurul adunat de Matei Basarab.

¹⁵ Wallerstein 1992, I, 206.

¹⁶ Wallerstein 1992, I, 223.

¹⁷ Wallerstein 1992, II, 27.

În tot acest nou context rolul Imperiului Otoman a fost minim, el nefăcând parte din economia mondială europeană¹⁸. În întregul joc al schimbului, importanța Imperiului Otoman și a teritoriilor dependente de el a constat în faptul că ele au fost o excelentă piață de desfacere și o avantajoasă sursă de materii prime. În revanșă, Imperiul Otoman a reușit ca, între *dimensiunile planetare* ale granițelor sale, cum plastic se exprimă Fernand Braudel¹⁹, să pună bazele unei economii – univers proprii. În Balcani pacea turcească și necesitățile crescânde ale Istanbulului au pus în funcție o adevărată *pieță națională*, care a avut rolul de accelerator a schimburilor²⁰. În secolul al XVIII-lea semnele unei reactivări economice sunt puternic vizibile. De-a lungul timpului Imperiul Otoman a cunoscut mai multe centre de preeminență economică. La jumătatea veacului al XVIII-lea centrul economic se mută de la Smirna la Istanbul²¹. Lista produselor importate care se difuzează în tot Imperiul din centrul acestei economii-univers – Istanbul – este interminabilă: sorturi noi de textile și postavuri din Franța, Anglia și Olanda, lemn de Brazilia, bere de Anglia, mercur, toate băcăniile și mirodeniile, precum și indigo din India și multe altele. Dar adevăratul comerț al Imperiului era totuși cel local, cel al *economiei de bazar*, cum o denumeste Braudel²². În târgurile regionale mărfurile de tradiție locală erau comercializate contra bani gheață, creditul fiind slab dezvoltat. Aici se făcea și un adevărat comerț cu monedă, cu un considerabil profit.

În secolul al XVIII-lea regiunea Dobrogei a fost, din punct de vedere administrativ, parte componentă a sangeacului Rumeliei. Pentru Țările Române pacea de la Kuciuk-Kainargi, 1774, a avut urmări pozitive în dezvoltarea economiei și, mai ales, a comerțului²³. Monopolul produselor turcești a înregistrat o semnificativă breșă, mărfurile pieței interne nefiind direcționate numai către Istanbul, ci și spre alte direcții, unde erau valorificate pentru propriul lor profit. Negustorii autohtoni se afirmă din ce în ce mai pregnant, ei realizând o puternică legătură între cele trei țări române. Toată această înviorare a comerțului a atras în teritoriile românești o mare diversitate de monede. Datorită orientării politico-economice diferite ale țărilor române, tipurile monetare descoperite în Transilvania, Moldova și Țara Românească diferă și ele. În tot acest mozaic monetar, chiar dacă la data respectivă nu existau legături directe cu regatul Spaniei, monedele acestuia sunt prezente, ele ajungând și la noi în fluxul comerțului.

Monedele prezentate de noi, în afara importanței numismatice pe care o prezintă, comportă și o reală semnificație istorico-economică. Ele vin să susțină și să întărească documentele vremii, ilustrând interesele economice avute atât de statele occidentale²⁴ cât și de Poartă în această zonă.

¹⁸ Wallerstein 1992, II, 232.

¹⁹ Braudel 1989, 124.

²⁰ Braudel 1989, 127.

²¹ Braudel 1989, 128.

²² Braudel 1989, 130.

²³ Iorga 1939, 92.

²⁴ O știre din epocă menționează că olandezii dispuneau la Gurile Dunării, la Galați, de un antrepozit pentru depozitarea mărfurilor, având la Chilia un corespondent permanent, Cernovodeanu 1980, 1073.

Bibliografie

- Braudel, F. 1989, *Timpul lumii*, II, București.
- Cernovodeanu, P. 1980, *Comerțul țărilor române în secolul al XVII-lea*, Studii 33, 6, 1071 – 1098.
- Iorga, N. 1939, *Istoria comerțului românesc*², I, București.
- Oberländer-Târnoveanu, E. 1980, *Cronica descoperirilor monetare din nordul Dobrogei (I)*, Peuce 8, 499 – 513.
- Știrbu, C., Velter, A-M., Păunescu, E. 1990, *Circulația talerilor în secolele XVI – XVII în Țara Românească. Problema falsurilor (tezaurul de la Urziceni, jud. Ialomița)*, CN 6, 162 – 188.
- Știrbu, C., Velter, A-M. 1992, *Unele aspecte ale circulației talerilor în Moldova; (tezaurul de la Tanacu, jud. Vaslui, sec. XVII)*, ActaMM 12 – 14, 401 – 417.
- Știrbu, C., Velter, A-M. 1993, *La circulation des monnaies en argent des Pays-Bas sur le territoire des Principautés Roumaines aux XVIe et XVIIe siècles*, în *Actes du XIe Congrès International de Numismatique*, Louvain-la-Neuve, 47 – 60.
- Știrbu, C., Velter, A-M. 1994, *Tezaurul de la Săpoca, jud. Buzău*, Musaios 4/1, 311 – 341.
- Știrbu, C., Velter, A-M. 1996, *Tezaurul de la Pietrele*, București, 1996.
- Știrbu, C., Velter, A-M. 2000, *Circulația în țările române a monedelor de argint cu valoare ridicată emise de statele, orașele și forurile ecleziastice germane, în perioada secolelor XVI – XVII, în Proceedings XIIth International Numismatic Congress 1997*, Berlin (sub tipar).
- Velter, A-M., Costin, B. 2000, *Date preliminare privind tezaurul de secol XVII descoperit la Babadag, jud. Tulcea, parte integrantă a colecției "Bogdan Costin"*. lucrare prezentată la Sesiunea anuală a MNIR, în curs de publicare în CN 8.
- Wallerstein, I. 1992, *Sistemul mondial modern*. I – II, București.

*Monnaies espagnoles découvertes en Dobroudja**Résumé*

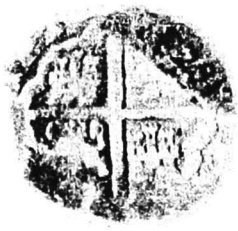
Les auteurs présentent quelques découvertes des monnaies espagnoles trouvées en Dobroudja. Cette analyse est fondée sur les découvertes plus anciennes, ainsi que inédites, gardées dans la collection du Musée National d'Histoire et d'Archéologie de Constantza. Il s'agit de: Felipé II – 4 reales (1 ex.); 1 real (1 ex.); Felipé II ou Felipé III – 4 reales (1 ex.); Felipé III – 4 reales (1 ex.); Felipé III ou Felipé IV – 4 reales (1 ex.); 2 reales (1 ex.), Felipé IV – 2 reales (1 ex), 4 reales (1 ex.); émitent non-précisé des XVIe – XVIIe siècles (de Felipé II à Felipé IV) – 2 reales (2 ex.); Felipé V – 1 real (1 ex.); Carlos III de Bourbon – 2 reales (1 ex.) et Carlos IV – 8 reales (1 ex.).

On a constaté que la pénétration des monnaies en argent de haute valeur – les écu et les réaux – sur le marché des Pays Roumains a eu lieu déjà pendant les dernières décennies du XVIe siècle. Les découvertes monétaires signalent la présence des réaux espagnoles surtout dans les régions de la Valachie et de la Dobroudja. Ces monnaies y sont arrivées du Sud, par la voie maritime – du bassin de la Méditerranée – à travers les Balkans, et du Nord, par l'entremis de la Pologne, à travers la Moldavie. À partir de la fin du XVIe siècle, à côté des écus, les réaux commencent à jouer un rôle important dans l'économie du pays, leurs importance va s'accroître pendant le XVIIe siècle. Ces découvertes indiquent que le marché monétaire des Pays Roumains a été dominé par la gros monnaies en argent – les écus et les réaux.

Vers le fin du XVIIIe siècle, s'était produite une brèche dans le monopole économique et financière ottoman, situation qui à créé un nombre de conjonctures favorables pour l'ouverture du Pays Roumains au commerce internationale et aux échanges monétaires. Dans ces circonstances, sur le marché local on remarque l'utilisation de nombreux espèces monétaires provenues tant de l'Europe Centrale et Occidentale, que de l'Empire Ottoman. Les monnaies espagnoles se rencontre un nombre plus réduit, spécialement les pièces de quatre et deux réaux.

1. nr.inv. 31203

2. nr.inv. 31209

3. nr.inv. 51237

4. nr.inv. 31208

5. nr.inv. 31646

6. nr.inv. 31382

7. nr.inv. 31648

8. nr.inv. 31181

9. nr.inv. 62089

10. nr.inv. 62090

Plansa I. Monede spaniole din colecția numismatică a Muzeului Național de Istorie și Arheologie Constanța.

Planche I. Monnaies espagnoles de la collection numismatique du Musée National d'Histoire et d'Archéologie de Constanța

11. nr.inv. 62087

12. nr.inv. 62086

13. nr.inv. 31032

14. nr.inv. 31033

15. nr.inv. 54681

16. nr.inv. 62091

17. nr.inv. 62088

18. nr.inv. 54781

19. nr.inv. 54686

Plansa II. Monede spaniole din colecția numismatică a Muzeului Național de Istorie și Arheologie Constanța.
 Planche II. Monnaies espagnoles de la collection numismatique du Musée National d'Histoire et d'Archéologie de Constantza